

Penmail

Jaargang 19, nr. 4 – Oktober 2024

Uitgave : Werkgroep Kinderhandschrift & Platform Handschriftontwikkeling

Redactie: Dick Schermer (dick.schermer@upcmail.nl)

Gratis digitaal kwartaalblad met informatie over kinder- en jeugdhandschrift

Doel en doelgroep

Met deze Penmail willen we mensen met belangstelling voor het schrift van kinderen en jeugdigen regelmatig informeren.

We vermoeden dat er bij meerdere groepen behoefte bestaat aan regelmatige informatie op dit gebied: Stichting Schrijfpedagogische Hulp (SPH), Vereniging voor handschriftontwikkeling (VLSM), Nederlandse Orde van Grafologen (NOG), Landelijke Bond van Remedial Teachers (LBRT), Onderwijsadviesdiensten (schrijfspecialisten), schrijftherapeuten.

Afbakening

Penmail zal zich vooral richten op deze terreinen: Handschriftonderwijs, schrijfmethode, schrijfmateriaal, schriftontwikkeling, schrijfstests, verband tussen handschrift en persoonlijkheid, ofwel pedagogische schriftkunde. Informatie op het gebied van krabbels, tekeningen en kalligrafie valt in principe buiten onze doelstelling.

0-0-0-0-0

Fijn, dat we weer attent werden gemaakt op recent schrijfnieuws.

Dat delen we graag met onze Penmaillezers.

Zo worden we samen wijzer!

Schrijfheld

Schrijfheld is een kopieermap met oefenbladen voor het stap voor stap aanleren van schrijfletters. Het gaat om de letters van het verbonden schrift.

Schrijfheld wordt ingezet naast de reguliere schrijfmethode totdat de leerling weer kan aansluiten bij de reguliere schrijfmethode.

Auteurs: Marit Baken, Nienke Bruining, Mariëlle Lankhorst, Renate Olivier

De map Schrijfheld is vanaf nu verkrijgbaar in de webshop van Eduforce <https://www.eduforce.nl/schrijfheld-oefenbladen-60960.html>

KIJKWIJZER - Observeren van een schrijfles blijkt heel leerzaam!

Handschriftdocent Brenda Tönissen heeft een KIKWIJZER voor haar Pabostudenten samengesteld. Aan de hand daarvan moeten zij een schrijfles observeren en beschrijven in een klas. De lesonderdelen (die nader worden uitgewerkt) van de lijst omvatten respectievelijk:

- Beginsituatie/terugblik/inleiding/presentatie
- Lesdoel
- Organisatie
- Instructie
- Individuele verwerking en begeleiding
- Afsluiting/evaluatie/correctie

De ervaring leert, dat zowel de geobserveerde leerkrachten als de observerende studenten hun voordeel doen met wat de KIKWIJZER heeft vastgelegd.

Benieuwd naar de hele observatielijst? Neem gerust contact op met ons mede-Penmailid:

b.tonissen@ziggo.nl

Schrijfbundelnieuws

In de reeks ‘Over kinderhandschrift ... gesproken’ is bundel 137 inmiddels verschenen. Deze bundel telt 21 artikelen, zoals de eerder genoemde bijdrage ‘*Ter verdediging van het handschrift: waarom handschrift een comeback maakt in het onderwijs én op de werkplek*’, van prof. Eduard Gentaz (2023).

Enkele andere artikelen zijn vermeldenswaard:

- + Nieuw onderzoek toont aan dat schrijven even belangrijk is voor kinderen als typen, Thuy On (2024);
- + Het handschrift: je persoonlijkheid onthuld? Taal Doet Meer (2024)
- + De kracht van handschrift, Letts of London (2022)

Belangstelling voor een enkel gratis artikel? We sturen het op verzoek digitaal graag toe. Een hele bundel in pdf-versie kost € 3,50, en is te bestellen via dick.schermer@upcmail.nl. Op de website van Platform Handschriftontwikkeling (www.handschriftontwikkeling.nl) staat een overzicht van alle artikelen van de 137 bundels, bovendien een alfabetisch overzicht van alle auteurs, alsook een alfabetisch trefwoordenoverzicht. Ze zijn op de homepage te vinden onder het kopje ‘Sitemap’ en daarin ‘Bundels van Dick Schermer’.

23 november 2019: Lustrum Handschrift Immaterieel Erfgoed

Volgende maand is het alweer vijf jaar geleden, dat *handschrift* officieel werd bijgeschreven in de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland. Daarmee werd de inzet van het Platform Handschriftontwikkeling beloond, en het belang van het schrijven met de hand bekroond. Voor elke schrijfliefhebber en schrijfprofessional moet het een uitdaging zijn om het voortbestaan van het handschrift – de vingerafdruk der cultuur – te ‘borgen’.

Leve het handschrift!

www.handschriftontwikkeling.nl.

*Decembers mooi gebogen c
Decembers mooi gebogen c
bevalt me, doet denken
aan de lagere school,
de tweede klas van juffrouw Kranendonk,
rode inkt voor perfectie,
de verbeterde uren van herhaling,
de lijnen van de letters,
de onmacht op papier,
de streng afgepaalde weg
naar een eigen handschrift,
de vingerafdruk der cultuur.*

K.L. Poll, 1987

Een voorspoedig najaar gewenst!
Met warme schrijfgroeten,

Dick Schermer